

Där traditionens ande talar...

En studie i hur föreställningen om en akademisk identitet skapas och förvaltas på Ultuna Studentkår

Kandidatarbete i landsbygdsutveckling
Institutionen för stad och land
Arvid Stiernström
Uppsala 2011-07-06

Där traditionens ande talar – kandidatarbete i Landsbygdsutveckling
Arvid Stiernström

SLU, institutionen för stad och land i Uppsala, avdelningen för landsbygdsutveckling
EX0523 Kandidatarbete i landsbygdsutveckling, 2011, 15hp på agronomprogrammet

© Arvid Stiernström

Titel: Där Traditionens ande talar.../ Where the spirit of tradition speaks...

Nyckelord: Identifiering, Ritual, Socialisering

Handledare: Kjell Hansen, Stad och Land/SLU

Examinator Yvonne Gunnarsdotter, Stad och Land/SLU

Online publication of this work: <http://epsilon.slu.se/>

Innehåll

Abstract	5
Inledning.....	5
Bakgrund: en beskrivning av fältet	7
Metod	9
Teoretiska synsätt	12
Olika aspekter av en Studentkår	14
Den ritualiserade organisationen	14
Kåren som scen för vardagens skådespel.	20
Organisationens ansikte	25
Studentkåren tar plats.....	28
Slutord.....	30
Källor & Litteratur.....	31

Omslagsbilden: Fotografi från ett kårmöte, Arvid Stiernström 2011

*Men hjärtat i en sann student
kan ingen tid förfrysa.
Den glädjeeld, som där han tänt,
hans hela liv skall lysa.
Det gamla skalet brustit har,
men kärnan finnes frisk dock kvar,
och vad han än må mista,
den skall dock aldrig brista.*
O gamla klang och Jubeltid av August Lindh

Abstract

Denna uppsats om 15 hp har syftet att undersöka hur man socialiseras in i rollen som student genom aktiviteter vid Ultuna Studentkår. Studentlivet kan sägas vara fullt av profana ritualer, rutiner och bär på ett utvecklat symbolspråk. Under sin studieperiod deltar många av studenterna i dessa aktiviteter. Med hjälp av handling och tal inbegrips de i, förvaltar och formar föreställningar om den egna rollen – deras identitet som studenter och som blivande yrkesutövare. Materialet till uppsatsen har i första hand samlats in genom kvalitativa metoder . Med hjälp av observationer visas hur vardag, byråkrati, fest och högtid gestaltar och bidrar till detta identitetskapande. Ett skapande som sedan kommer följa studenterna genom deras karriärer som akademiker.

Inledning

...Innan man inleder mötet skall även ett salutskott avfyras. Från andra ändan av rummet hörs någon ropa "Tänt vare här!" varpå en mäktig knall genomljuder salen. Därpå ställer sig mötesdeltagarna upp och vänder blickarna mot projektorduken som hänger bakom podiet. På den vida, vita duken står nu texten till Kårsången utskrivna och församlingen börjar, så snart ordförande har tagit ton, sjunga. En andaktsfullhet har infunnit sig i salen och rummet har förändrats. Den psalmliknade sången skapar en tempelatmosfär och när jag ser mig omkring i rummet ser jag att deltagarnas blickar är fästa vid texten eller att man stirrar ut i luften framför sig. Några har lagt en hand över bröstet, en gest som man ibland kan se i samband med nationalsånger. När sången når sin sista vers tar vissa, som genom en tyst överrenskommelse, i lite extra. Så snart sången dött ut byts ljudet av röster mot ljudet av stolar som skrapar mot det mörka trägolvet och mötet kan börja..

(Observation av ett Kårmöte på Ultuna Studentkår)

Att vara student är att leva i en kategori som placerar en mellan vuxenlivets förvärvsarbete och barndomens familjetillvaro. För många är det en tid då man för första gången helt ansvarar för sin egen tillvaro, en tid då man tillåts experimentera med sin personlighet, bilda sina egna uppfattningar och samla in egna erfarenheter. Under parollen "frihet under ansvar" söker sig tusentals unga människor mot lärosäten, universitet och högskolor, för att bygga vidare på sina studier. Somliga söker att få en utbildning som förbereder dem och ger dem inträde till ett yrke. Andra vill fördjupa sig i ett särintresse eller byta livsmiljö.

Oavsett kall bildar studenterna en samhällsgrupp genom sitt liv på och kring lärosätena. Även om studentlivet är starkt kopplat till studier och att dessa i det flesta fall är den primära sysselsättningen för studenterna utgör de långt ifrån hela tillvaron. Studentlivet är också fyllt av och uppbyggt kring en stor mängd aktiviteter som inte innebär pluggande. Som student har man möjlighet att gå på fester, engagera sig i kår och nationsföreningar, musicera med studentorkestrar och körer eller delta i studieortens traditionella och studentikosa upptåg. Den sociala kretsen för studenten blir allt som oftast andra studenter och man omges av en stor mängd av personer som befinner sig i liknade situation som man själv. Tillsammans förvaltar eller skapar man jargonger och en tillvaro som samtidigt förenar och särskiljer studenterna.

Det vardagliga studentlivet bidrar därmed omärkligt i inskolningen till rollen som akademiker. Det kan vara svårt att hitta kärnfulla områden då denna lärandeprocess äger rum i vardagens flytande tillvaro. Men det finns tydliga punkter, situationer där socialisationen blir mer påtaglig. Universitetet är trots sina globala nätverk och internationella prägel starkt

platsbundna och vardagens skådespel är knutna till dessa lokala scener. På dessa scener utspelar sig det organiserade studentlivet. Formen för de organiserade aktiviteterna varierar från plats till plats och varje lokal scen blir därför avgörande för hur studentidentiteten och läroprocessen formas.

De organiserade aktiviteter som sker vid Sveriges lantbruksuniversitet på Ultuna, Uppsala kan därmed ge en fingervisning om hur dagens studenter vid SLU gestaltar något som skulle kunna kallas en ultunesisk identitet. Detta är en identitet som man sedan – mer eller mindre explicit – också bär med sig ut i det yrkesliv som kommer efter studierna och som kan sägas binda samman människor med en rad olika specialiteter. Jag har valt att undersöka hur detta identitetsbygge kommer till uttryck genom aktiviteter som arrangeras av eller i anslutning till Ultuna studentkår (ULS).

Aktiviteterna är av vitt skilda slag och kan tyckas signalera helt olika saker. Men även om olikheter i gestaltningar är både intressanta och viktiga, har jag också haft som ett analytiskt mål att försöka finna drag som är gemensamma i så olika aktiviteter som ett kårmöte och den s.k. Ökmarschen. Genom att finna de gemensamma elementen vill jag tydliggöra hur socialisering av en roll går till.

Syftet med uppsatsen är alltså att undersöka hur man socialiseras in i rollen som student genom aktiviteter vid Ultuna studentkår

Bakgrund: en beskrivning av fältet

För att ge en ingång till uppsatsen följer här en kort redogörelse för hur studentkåren är organiserad:

Ultuna studentkår har existerat i sin nuvarande form sedan 1997. Eftersom kårobligatoriet numera är borttaget består kåren idag av studenter som aktivt valt att bli medlemmar. Kårens funktion är att bedriva studiebevakning, arbeta för en god studiemiljö och koppla studenterna till näringslivet. Dessa uppgifter utförs av aktiva kårmedlemmar som vid studentkåren kallas för funktionärer. Med undantag för kårstyrelsens ordförande och vice ordförande arbetar funktionärerna ideellt. Arbetet organiseras genom olika utskott som mer eller mindre självständigt driver sina intresseområden inom kåren. Det kan exempelvis handla om valberedning, skötseln av kårhuset, fest och fika samt spex och studiebevakning. Som övergripande koordinator för de olika utskotten sitter kårstyrelsen. Därutöver finns de olika rådgivande och kontrollerande organ som revisorer och studentkårens råd, en sammanslutning av äldre

och oftast utexaminerade kårmedlemmar. Det högsta beslutande organet i kåren är kårmötet, som beskrivs mer utförligt i metoddelen.

Det står klart att Ultuna studentkår är mer än en slags facklig sammanslutning som bevakar studenternas intressen på universitet. Den är en bärare av studentkultur och förvaltare av sociala koder, en mötesplats, en festfixargrupp och en arrangör av traditionella upptåg. För studenterna bär substantivet ”Kåren” på många olika betydelser och man använder ordet för att hänvisa till vitt skilda områden som tillsammans bildar en enhet. I begreppet kåren innefattas:

En representativ kropp – Ultuna studentkår utför studiebevakning, arbetar med näringslivskontakter och tillhandahåller studiesociala aktiviteter vid SLU Uppsala. Förr kunde även kåren ses som representant för alla studenter, men efter kårobligatoriets avskaffande har denna situation förändrats och studenterna kan nu aktivt välja om de vill att studentkåren ska företräda dem.

En fysisk plats – Kårhuset med omnejd där mycket av de dagliga och återkommande aktiviteterna sker.” Att gå till kåren” innebär att man ska gå till kårhuset. Kåren kan även, genom aktiviteter under till exempel insparksveckorna flyta ut över Ultuna och ta mer plats i anspråk.

En administrativ instans - Kåren fyller byråkratiska funktioner för sina medlemmar och för SLU i helhet då organisationen arbetar med studiebevakning, studiesociala frågor, näringslivskontakter med mera.

En social institution – en sammanslutning som förvaltar en studentkultur byggd kring traditioner och jargonger som tar sitt uttryck i olika aktiviteter, både högtidliga och vardagliga.

Kring dessa olika aspekter rör sig studentkårens medlemmar och genom sitt dagliga handlande blir de involverade i kårlivet. Man kan anta att det är genom deltagandet man lär sig vad som utgör studentlivets kultur och hur man som individ navigerar i denna.

Metod

Då min utgångspunkt är att undersöka hur kåraktiviteterna bidrar till att socialisera unga människor in i studentrollen, har det närmast varit en självklarhet att söka vägar att kunna förmedla de handlingar och upplevelser som aktiviteterna ger upphov till. Mitt behov av att komma så nära det fenomen jag vill studera som möjligt har drivit mig till att arbeta med en utpräglat kvalitativ metodik.

För att se hur de fenomen jag vill undersöka tar sig uttryck i olika kåraktiviteter har jag valt att genomföra etnologiska observationer (Öhlander 1999). I stora drag har jag använt mig av två typer av observationstekniker, en passiv direkt observation och en mer deltagande. Under de direkta observationerna har jag som observatör försökt distansera mig från det empiriska fältet, dvs. att jag har undvikit att aktivt delta i aktiviteten. Genom att anta ett slags fluga-på-väggen-perspektiv har jag följt med i olika aktiviteter och skrivit ned vad som gjorts, sagts och på andra sätt visualiserats under aktiviteten.

Denna metodik har jag applicerat på fem olika aktiviteter som jag ämnar kort redogöra för nedan, för att göra det lättare för läsaren att följa med i den kommande texten.

Kårmöte

Kårmötet är Studentkårens högsta beslutande organ och består av alla de kårmedlemmar som bevisar mötet. Det är genom kårmötet studentkårens stadgar stiftas, tas bort eller omformuleras. Man godkänner även budgeten och förhandlar om motioner och propositioner samt håller val till de olika utskotten som driver kårens verksamhet. Mötet leds av Kårmötesordföranden, en post som inte är kopplad till Ultuna studentkårs styrelse. Till sin hjälp har ordföranden en sekreterare. Under terminerna hålls nästan ett möte i månaden och det är öppet enbart för kårens medlemmar.

Den s.k. Ökmarschen

Varje år i april ordnas Sjösättning av den så kallade Ökan, en fest som kretsar kring en trasig eka som är i kårens ägo. Den s.k. Ökfesten sträcker sig långt tillbaka i de Ultunesiska traditionerna och förvaltas av ett herrsällskap som går under namnet Pro Spiritus Orden. Sällskapet är inte kopplat till Studentkåren, men har en stor rekryteringsbas bland kårens manliga medlemmar.

Kårmässan

Kårmässan är ett slags öppet hus då kårens utskott ges en möjlighet att rekrytera nya funktionärer och kåren som helhet försöker värva nya medlemmar. Det varierar något var man håller denna mässa och den som behandlas i analysen utspelade sig utanför Ultunabiblioteket. På så vis försökte man komma närmare de studenter som av en eller annan anledning inte har för vana att besöka kårhuset.

Lunch på Kåren

Till skillnad från aktiviteterna som beskrivs ovan är denna mer vardaglig och frekvent återkommande. Varje vardag fylls kårens lunchrum av gäster och besökare till kårens reception som vill boka lokaler eller få svar på frågor om medlemskap.

Buggkväll och Pub

Under vissa vardagskvällar ordnar olika utskott pubkvällar där man kan träffas över ett glas eller en bit mat. De är ofta tematiserade och under ett tillfälle då jag utförde mina observationer hade LRF Ultuna anordnat en buggkväll som avslutning på en danskurs. Även kortare observationer under andra pubkvällar har utförts.

Utöver dessa observationer har jag vistats mycket kring och på studentkåren för att komma i kontakt med vardagsaktiviteter och medlemmarnas egna upplevelser i ett slags lös och rörlig deltagande observation. Under mitt fältarbete har jag då rört mig fritt runt kårhuset och på de aktiviteter som veckoagendan har bjudit ut. När jag snappat upp något som jag funnit särskilt relevant för mitt arbete har jag skrivit ned det i min fältdagbok. På så vis har jag kunnat samla in citat, uttryck och handlingar från mina informanter.

Jag har även använt mig av tidigare erfarenheter. Den erfarenhet jag har från att vara aktiv som kårfunktionär¹ har för mig varit ett dubbeleggat svärd. Erfarenheten och kontaktnätet jag utvecklade under min mer kåraktiva tid har givit mig möjlighet till djupare förståelse inför de olika aktiviteterna jag har studerat. Samtidigt har mitt tidigare engagemang varit ett hinder för min analys då den ställt höga krav på min förmåga att göra mig främmande inför ting som är bekanta för mig. Jag har dock sökt att ta till vara på de erfarenheter som jag tidigare samlat på mig genom att

¹ Efter fyra år vid SLU Uppsala har jag engagerat mig i flera av kårens olika utskott. Det senaste året har jag varit frånvarande från kåraktiviteter på grund av annat engagemang

återskapa bitar av dem i skrift. Det står exempelvis ganska snabbt klart för den som observerar studentkåren att *Småttingveckorna* och de traditionella *middagarna* har en särskild plats i kårmedlemmarnas medvetanden (jfr Ehn & Löfgren 2001:15). Eftersom dessa inte infunnit sig under tiden för mitt fältarbete, med undantag för en middag, har jag istället valt att återberätta dem från tidigare egna och delade erfarenheter. Man kan se dessa reflektioner som ett slags retrospektiva observationer.

Traditionella middagar

Det finns åtskilliga middagar som anordnas av ULS. De har alla sitt specifika tema och återkommer år efter år. I regel hålls tre middagar per termin och varje termin avslutas av en examensbal. Utöver de traditionella middagarna som är öppna för alla som önskar köpa biljett finns det middagar där enbart kårfunktionärerna har tillträde. Dessa hålls som kick-offs och kick-outs i samband med att man tackar av och välkomnar nya funktionärer.

Småttingveckorna

Ultuna Studentkårs mottagningsveckor, där man välkomnar de nya studenterna under två veckor fyllda av spex, studentikosa upptåg och fostran. Här kommer många av studenterna för första gången i kontakt med studentlivet och dess traditioner vid SLU och Uppsala Universitet.

Jag har även ordnat tre lösa intervjuer där informanterna själva har fått berätta om sina erfarenheter, samtidigt som jag liksom vid de rörliga observationerna skrivit ned nyckelord och citat.

Merparten av mitt empiriska material utgörs alltså av observationer. Detta innebär givetvis att undersökningen inte är uppbyggd i klassisk, positivistisk mening. I stället bygger analysen på ett hermeneutiskt perspektiv där det är tolkningens och förståelsens rimlighet, som avgör analysens kvalitet (jfr Bäck-Wiklund 2007). Det kan också vara nödvändigt att nämna att det ”jag” som läsaren möter i observationerna är observatörens och författarens.

Teoretiska synsätt

I detta kapitel kommer de grundläggande teoretiska ingångarna som har varit relevanta för undersökningen att presenteras. Avsnittet undersöker hur föreställningar om en identitet skapas, visualiseras och förvaltas

Det kan vara lätt att föreställa sig att universitetet är en struktur som delar ut de roller vi kan spela och därmed bestämmer vad vi som studenter kan göra. Ur detta perspektiv kan man säga att strukturen skapar handlingarna och tankarna. Visserligen är det så att universitetets ordning tilldelar oss rollen och positionen som just studenter men samtidigt kan denna struktur också ses som ett handlingsfält, en slags spelplan där varje aktör har möjligheter att inom spelplanen gå sin egen väg. Strukturen kan sägas betinga handlingsutrymmet – men samtidigt är strukturen beroende av att den bekräftas i handling. Det är i livsvärldens sociala interaktioner som ordningen upprätthålls och förändras och det är där vi bygger upp en gemensam förståelse för det vi ser som vår verklighet. Då interaktionen placeras i en särskild kontext uppstår lokala särskildheter som man kan kalla för kultur (Bäck-Wiklund 2007).

Upplevelsen och vår tolkning av vår kulturella verklighet, vår *livsvärld*, sker främst genom den kategoriserande process som inom fenomenologin kallas för typifieringar. Margareta Bäck-Wiklund skriver:

Vår vardagsverklighet består helt enkelt av olika tankescheman eller typer som gör det möjligt att identifiera och känna igen vår omvärld. Jag vet när jag ser blåljus blinka , hör sirener tjuta och kanske också skymtar ett rött kors att det är en brådskande sjuktransport, att jag skall hålla mig undan och inte blockera vägen. Med hjälp av typifieringar känner jag igen situationen... Det är genom typifiering som vardagsvärlden får mening (Bäck-Wiklund 2007:77).

Genom typifieringar uppträder handlingar som bekanta och genom rutin och upprepning blir de vardagsaktiga och en del av vårt gemensamma språk, det språk som vi använder oss av för att förstå omvärlden. På detta vis kan vi socialiseras in i föreställningen av en gemensam kultur. Den sociala interaktion kan förstås som ett skådespel där vi som samhällsmedlemmar liksom skådespelare klär på oss roller och försöker göra intryck på vår omvärld som då blir vår publik. Detta synsätt kallas ibland för det *dramaturgiska perspektivet*, vars grundare Erving Goffman närmade sig det sociala samspelet med en tankemodell formad kring dramatikers terminologi. Varje möte mellan individer där den ena eller den andra personen försöker göra intryck på sin motpart kan ses som ett

framträdande. Den som söker projicera bilden av sig själv eller sin egen uppfattning är skådespelaren och de som motar projektionen blir publik (Goffman 2004:23). Vi spelar medvetet eller omedvetet roller med omvärlden som scen där scenografin utgörs av omgivningen och rekvisitan av våra kläder, verktyg och accessoarer. Framträdandet utförs inte enkom av enskilda individer utan även av grupper. Att förmedla ett gemensamt uttryck som medlem av en organisation eller samhällsgrupp påverkas inte bara hur vi vill att andra skall uppleva oss utan även hur vi upplever oss själva och gruppen vi tillhör (Goffman 2004:73 ff).

Detta sociala skådespel, som sker hela tiden, blir särskilt tydligt vid *ritualen*. Inom antropologin har man länge varit intresserad av ritualer då de på ett koncentrerat sätt ger oss inblick i främmande kulturer (se t.ex. Geertz 1973, Turner 1988). Barbro Klein (1995) beskriver hur ritualen som tidigare främst varit kopplad till religiösa fenomen kan användas för att förstå mer profana uppvisningar som möhippor och karnevaler. I ritualen får vi utrymme att visa upp oss, experimentera med identitet och roller. Den kan bilda vuxenvärldens lekplatser, tillfällen för upptåg, skoj och bus (Ehn & Löfgren 2001:37 f). Ritualen kan också ge utrymme för sådant vi i det vardagliga livet undviker, som tillexempel mötesformalia och inordningar i starkt hierarkiska system.

Ritualen är ofta spektakulär eller har en strikt definierad form varför den tydligt skiljer sig från vardagen. När ritualen upprepas och avtrubbas går den över från att vara en ceremoniel handling till att bli rutin (jfr Bäck-Wiklund 2007:79). Även rutinbeteende kan tydliggöra kulturella yttringar. När något blivit rutin sammankopplas det men en inställning där vi tar handlingen för given. Men därmed är det inte bestämt att handlingssättet ser likadant ut över hela världen. I vardagen är det lätt att glömma bort hur mycket av ens handlingar som styrs av lokalt definierade regler och mönster. Oftast blir dessa inte tydliga förrän en person som saknar insikt eller vill motsätta sig detta ramverk bryter mot rutinen genom att tillexempel dricka alkohol till förmiddagsfikat eller torka sig om munnen med middagsduken.

I det sociala spelet får platser, kläder och föremål fylla funktionen av scenografi och rekvisita. I ritualer och framträdanden vid ceremonier såväl som i vardagslivet tillskriver vi tingen och det materiella särskilda värden. De blir symboler som väcker känslomässigt engagemang eller tillåter oss att återuppleva tankemönster (Ehn & Löfgren 2001:21). Symbolerna blir fasta punkter kring vilka vi kan förvalta våra traditioner och framträdanden.

I kapitlet som följer kommer vi möta några av studentkårens olika aspekter, sedda genom de teoretiska glasögon som ovan har presenterats.

Olika aspekter av en studentkår

Den ritualiserade organisationen

Med ett skrik av skräckblandad förtjusning lämnar den unga kvinnan bryggans sandade brädor bakom sig och med ett plask bryter hon den svarta vattenytan så att en kaskad av droppar fyller luften hon just lämnat. En dykare i vattnet följer hoppet och plasket spänt men snart är kvinnan uppe vid ytan igen och kravlar sig upp med sina dyblöta kläder på stranden. Där väntar Småttinggeneralen, kårens inspektor och kårstyrelsens ordförande som omfamnar henne och välkomnar henne till Ultuna Studentkår. Frusen men med ett leende på läpparna letar hon upp sina tillhörigheter och försvinner bort i natten för att finna rätt på den varma bastun och duscharna som väntar...

(Retrospektiv observation av dopet under småttingveckorna)

Ritualer tjänar till att göra gränsdragning i livets organisering (Klein 1995). Vi delar in vårt liv i före och efter ritualen som då får bli en passage, en port genom vilken man passerar för att träda in i en ny roll. ULS insparksveckor går under namnet ”småttingveckorna” där en grupp äldre, utklädda studenter genom lekar och upptåg skall omvandla ”småttingarna” de nyanlända studenterna, till ultunesare. Kulmen av denna två veckor långa inskolning är dopet, då småttingarna avlägger en ed och låter sig kastas i Fyrisån. Dopet omvandlar småttingen till en ”redobogen ultunesare” och efter denna rituella handling kan festen på studentkåren ta vid. När insparksveckorna är avklarade har man fått tillträde in i studentlivets vardag vid studentkåren.

Vid entrén står en grupp förstaårsstudenter och pratar med en man som för dem är välkänd i studentkårsammanhang. De ställer frågor om mötet och undrar om det viktigt att närvara under hela mötet. Mannen ler och utbrister med tydlig sarkasm att ”Mötet är jätteviktigt!” och han får bifall av en förbipasserande kamrat. Därefter medger han att han tror mötet kommer bli långsamt och tråkigt. ”Det handlar om budgeten, det är jättetråkigt.”... Sorlet av röster tystnar inte förrän mötesordföranden slår med sin klubba i bordet uppe vid podiet. Två gånger går klubban mot bordskivan och signalerar brytpunkten mellan vardag och formalitet...

(Direkt observation av ett kårmöte)

Ritualen skapar rum för något som vi annars skulle ha svårt att acceptera och här ger ritualen utrymme för ett formellt byråkratiskt beteende. Ordförandeklubban på kårmeetet bryter upp samtal och kungör tydligt att det är dags för att mötesritualen skall ta över vardagen. Med detta träder vi som befinner oss i salen in i nya rolldefinitioner. Hammarslaget signalerar att mötet har börjat och därmed att det är dags att träda in i rollen som mötesdeltagare. Mötesformalia rullar fram över våra medvetanden och även om det medges att mötet är av träig karaktär godtar vi ändå sättet att uttrycka sig så länge det är innanför ramen av ritualen.

När vi står där och väntar nås vi av ljudet från en mullrande traktormotor, ett ljud som blandas med sång som tycks upprepas gång på gång. Vid alléns backkrön kommer en liten orangeröd traktor rullandes. Traktorn, som utgör en av studentkårens inventarier, drar på en båtkärria med en eka i. I ekan sitter en man, klädd liksom de väntade herrarna i kavaj och fluga. På huvudet bär han dessutom en krona av papp och i munnen har han en ciggar. Föraren röker även han, men på en cigarill och hans huvud pryds av en yllekeps. Tätt inpå ekipaget följer en procession av män, som framförs av en man i en överdådig marinuniform. De bär alla trekantiga medaljer med korkar från brännvinsflaskor fästa i varje hörn och många av dem bolmar på cigarrer. Tillskillnad från den väntande skaran utgörs denna grupp av i många fall synbart äldre män. De är klädda i samma typ av uniform, men deras klädsel är mer enhetlig och kavajerna är i större utsträckning av ylle. Många av dem bär, liksom traktorföraren, en keps på huvudet

Mannen i marinuniformen börjar tala. Han titulerar sig själv som amiral och skaran med män som följt honom dit kallar han för riddare. Riddarna står rakryggade och försöker hålla sina anletsdrag samlade, men ibland bryter leenden och skratt igenom den upprättade fasaden. Amiralens tal behandlar festens bakgrund, kvällens upplägg och vad som krävs för att rekryterna skall uppnå riddargraden. Amiralen kungör att en inspektion av rekryterna skall företas. De ställs med upp längs med muren och två av riddarna börjar från varsin sida av ledet inspektera rekryternas mundering. Flugan och kavajen rättas till, ibland borstar riddarna lite osynligt damm från de inspekterades kläder eller fixar med deras frisyrer. När en inspektör upptäcker att en av herrarna har en egenhändigt knuten fluga blir det stor uppståndelse. Högljutt proklamerar man mannens särskildhet och kallar till sig amiralen så att även han kan få se hur exemplariskt den unge rekryten utfört sin uppgift. Från andra sidan ledet

utbrister den andre inspektören att även han har hittat en speciell fluga, knuten av en slips. Amiralen stegar dit och berömmar rekrytens uppfinningsrikedom.

(Direkt observation av den s.k. Ökmarschen)

Utklädda i anslående kläder och med ögonen gömda bakom solglasögon står männen och kvinnorna uppradade på gräsmattan. Några av dem går retligt fram och tillbaka framför den rörliga massan av förstaårsstudenter som iklädda kepsar från olika kårspansorer försöker ordna upp sig i långa led. "Skynda er små småttingar! Uppställning för Generalen!" ropar en av de solglasögonprydda medlemmarna från Småttingkommittéen².

(Retrospektiv observation från en revelj vid småttingveckorna)

Att bli tillrättavisad av en god vän eller någon som man ser som sin jämlike är inte alltid välkomnat och kan bli grund för motsättningar mellan människor. Det är lättare att bli kallad för småtting eller rekryt inom ramen för den påtvingade leken eftersom vi kan se det just som en avgränsad lekperiod. Ritualerna kan i hög grad ses som en lekhage i den mening som Jonas Frykman lagt i begreppet:

These playpens all have the property of being realities alongside the normal reality, where people can try out interesting ideas, since play is not serious. We are in the realm of signs. The cultural language spoken there is the language of symbols and of more or less sacred relics. Their message is clearly articulated as regards its form, but its content is ambiguous. What makes this situation creative is the diffuse meaning of the symbols (Frykman 1995:12).

Med hjälp av uniformer och andra materiella attribut förmedlar man en mängd olika saker. Under den s.k. Ökmarschen vill man ge sken av en militäriskt ordnad parad, som samtidigt har studentikosa övertoner. Man understryker manlighet och skapar dessutom en koppling till det förflutna genom att trycka på saker som tradition och kontinuitet. Det är genom själva handlandet man håller traditionen i liv. Traktorn och männens enhetliga klädsel vittnar också om en blick bakåt i tiden. Man har medvetet tagit på sig uniformer som tydligt signalerar en koppling till en

² Småttingkommittéen eller SMK är det utskott som ansvarar för att ULS insparkeveckor blir genomförda. De är utklädda och har antagit fiktiva personligheter som de byggt upp en historia kring. De blir småttingveckornas lekledare och mentorer, samtidigt som de representerar kåren för de nya studenterna.

välbärgad akademisk, agrar och manlig kultur. Ordförandeklubban vi mötte ovan är ett tydligt tecken, strikt kopplat till ett ämbete är dessa plagg, attribut och gester mer diffusa symboler som används för att förstärka och tydligöra ritualen.

Processionen har nått ett kvarts varv runt den asfaltsomgärdade gräsplanen när amiralen beordrar halt. Mansskaran står nu utanför Ultunas herrgård. Amiralen uppmanar alla att vända sig mot herrgårdsbyggnaden och de två bronsstatyer som kantar uppfarten till gårdsplanen. Den ena förställer en mansfigur som håller i ett hjul, medan den andra är en kvinna som bär på ett barn. Dessa, förklarar amiralen, är statyer av Jyns och Ulla³ och för att visa respekt inför vår anfader skall deltagarna utbringa ett fyrfaldigt ultunesiskt leve. Det ultunesiska levet är rappare än det mer vanligt förekommande och så snart det snabba hurraropen dött ut fortsätter processionen. Man startar traktorn och sången får återigen ljuda över planen. När man fört traktor, båtvagn och manskara ett varv runt gräsmattan styr man åter mot Syltiahallen men svänger denna gång upp på dess parkering. Spelet med den militärlika jargongen fortsätter då rekryterna återigen ställs upp på led. ”Frivilliga” utses ofrivilligt att lyfta Ökan från sin kärra och de bär därefter in båten i hallen. Med detta avslutas marschen och festligheterna försätter bakom lykta dörrar.

(Direkt observation av den s.k. Ökmarschen)

Genom ritualen knyter man an till traditioner som är särskilda för Ultuna Studentkår. Man får ett tillfälle att återuppleva handlingar som man kom i kontakt med i samband med sina första veckor vid SLU då man lärde sig hälsa till Jyns och Ulla samt utföra det ”ultunesiska levet”. Att visa att man behärska ritualens form ger dessutom prestige inom ritens ramar, men inte nödvändigtvis utanför dem. Ritualen lyfter fram och återföder det särskilda för dess utövare och stärker på så viss känslan av att tillhöra något unikt (Klein 1995).

Efter att den uppseendeväckande marschen lämnat oss närmar vi oss ett område som omgärdas av ritual och ceremoni i allmänhet men kanske bland studentkretsar i synnerhet, nämligen *middagen*.

³ Jyns och Ulla är Ultuna Studentkårs maskotar. De är två klassiska vikingafigurer och i synnerhet Jyns Ultunae påminner om den bild av vikingarna som målades upp under nationalromantiken. De förekommer i mängder av snapsvisor, sånger, spex och fester samt utgör en central del i insparkens två veckor, även kallade småttingveckorna. Statyerna är gjorda av Allan Runefelt och heter egentligen Ull och Alma.

Vid en observation påpekade en informant att ”Vi är nog aldrig så ultunesiska som vid middagarna” och jag är beredd att skriva under det påståendet. Under höstterminen inleds läsåret med två middagar fördelade över terminens första lördagar. Även terminsfinalen avslutas med en mer högtidlig examensbal då utexaminerade studenter lämnar Ultuna bakom sig.

I den upplysta gymnastikhallen sitter förstaårsstudenterna i rader på golvet. Framför dem står bord uppdukade och vid dessa sitter en grupp skådespelare som består av kårstyrelsens ledamöter. Dukningen är gjord så att gästerna vid borden sitter vända mot publiken. Runt omkring dem spatserar en man, klädd i parodiska akademikerkläder och läser från en bok han har uppslagen i famnen. Han instruerar publiken genom att tillrättavisa skådespelarna vid borden. De visar hur man skall uppföra sig vid middagar, hur man skålar, hur man skriver i sångböcker, när man får lämna bordet och i vilken ordning man får sätta sig. Till och från missförstår skådespelarna sina uppgifter eller bryter mot kutymen varpå pinsamma eller farsartade situationer uppstår. Spexet gestaltar en hel Ultunesisk middag och ger de nya studenterna en inblick i vad som väntas av dem.

(Retrospektiv observation av etikettsuppvisningen från Småttingveckorna)

Vid de Ultunesiska middagarna finns det, liksom vid de flesta akademiska middagarna, ett "korrekt" sätt att bete sig. Som nybliven student får man tillfälle att lära sig hur det skall gå till, dels genom etikettsuppvisningen men framförallt genom att delta under de två första veckornas middagar. Gränsen mellan vad som tillhör allmän etikett och vad som är företeelser unika för Ultuna blir oklart när deltagarna vid middagen blandar de båda formerna med varandra. Ritualen är kanske aldrig så tydlig för den som söker efter den som vid middagarna. Här återfinns många av de element som Barbro Klein (1995) beskriver som ritualens formella egenskaper. Det finns en början och ett slut, anförare och deltagare, ett symbolspråk och en särskild klädsel. Tidsaspekten är mycket tydlig då middagen har sin avstamp vid fördrinken i kårhuset, där man minglar, köper snapsbiljetter och studerar bordsplaceringen. Därefter går man vidare ned till Syltan⁴ där själva middagen avklaras. Middagen leds av kårmarskalken, sånganföraren och festmästaren som med gemensamma insatser för

⁴ Syltan är namnet studenter såväl som anställda ofta använder på Ultuna Restaurangen, en stor lunchrestaurang där kåren har merparten av sina middagar.

deltagarna, middagästerna och serveringspersonalen genom de rituella processerna. Sångerna, som alltid inleds med kårsången, är fyllda av nyckelsymboler som signalerar det ultunesiska, såsom Jyns Ultunae, Fyrisån och starka kopplingar till jordbrukslandskapen. Med särskild klädsel och titlar som bordsherre och bordsdam tydliggörs roller, som är starkt kopplade till kön och tradition. Vid varje middag förväntas kårmarstkalken presentera talare på vers och styrets ordförande eller dennes suppleant hålla tal. Middagarnas ritualer återuppstår, vissa delar vid varje middag, andra en gång per år eller vartannat år. När man bevisat en blir denna en referenspunkt för hur något ”skall gå till”. Den ritualiserade upplevelsen har fått sin bestämda form och att förändra denna allt för mycket skapar friktion i de återkommande gästernas föreställningar.

Även om kutymen kan vara nog så invecklad vid en middag är ingen etikettsbok tillräcklig för att lära studenterna hur man uppför sig vid bordet. Detta sker istället genom socialisering, genom att aktivt delta vid middagen där man kommer i kontakt med fenomen som ”bordsskålen⁵” och var middagsritualens utåt strikta regler kan tänjas utan större anmärkning.

Studentlivet är fullt av ritualer och genom att delta i dessa utvecklar man vissa attribut. Man lär sig ett nytt språk, där ord som Småtting, Gåsmiddag, Jyns, Modersyster, hwis, FiQ och Fyris får sin särskilda betydelse och självklara plats. Språket byggs på av tenta, dugga, examinerator, lektor och liknade ord hämtade från en akademisk terminologi. Tillsammans med det studentspråkbruk som man delar med studenter från Uppsala universitet, såsom gasque, nation och curator har man byggt upp en jargong, ett system av termer som ingår i det dagliga språket, ett språk som inte bara delas utav studenter på Ultuna, utan som förankrar utövarna i den akademiska sfären.

Ritualens fysiska och mentala komponenter förvaltar en särskildhet som tydligt kan upplevas av dess utövare. Med hjälp av språket, de materiella attributen och regelbundenheten kan man tydligt peka ut element i organisationen som är unika. Från småttingveckornas reveljer till kårnötets salutskott utvecklar vi faktiska beteenden vilka kan pekas ut som delar av organisationens gemensamma identitet.

⁵ Bordsskålen går ut på att man gemensamt vid ett bord ger ifrån sig ett långdraget ljud eller trummande som avslutats med att alla ropar ”bordsskål!”

Kåren som scen för vardagens skådespel

Det börjar närma sig lunchtid och i kårhuset är aktiviteten låg. Det molniga vårvädret utanför gör att kårens matsalsdel är upplyst av ett elektriskt orangegult ljus. När jag sneglar på klockan visar den strax efter halv tolv och jag känner mig förväntansfull då jag tålmodigt väntar på flocken av hungriga studenter. Bord och stolar står prydligt uppradade i matsalen. Jag sätter mig på en av de illgröna designstolarna och sträcker ut benen under den svartmålade spånskivan som bordet består av. Intresserat tittar jag på hur funktionärerna i kårkansliet⁶ öppnar upp sin reception. På väggen framför mig sprider en TV-skärm information om kårens aktiviteter för den som bemödar sig att läsa. Två mindre skärmar håller samma bildspel ovanför receptionens nu tillgängliga yta. Jag hör hur någon pratar i telefon, men rösten är dämpad av glas och avstånd så ljudet blir mest ett lågmält mumlande.

(Direkt observation av lunch på kåren)

Det vardagliga livet går ofta förbi obemärkt. Det är uppbyggt kring sysslor och rutiner som går på en slags automatik och som inte kräver någon större reflexivitet hos utövaren (jfr Bäck-Wiklund 2007). Vi går upp, tvättar och klär oss, äter fruktost och drar på oss skorna, den vänstra före den högra innan vi beger oss ut i dagen. Vardagen genomsyras av små personliga ritualer, allt från hur morgonens tandborstning för oss från sömn till vakenhet till hur nattens nedsläckning av husets lampor kungör att dagen nått sitt slut. Genom regelbunden upprepning rör vi oss från ceremoni till rutin. Utformningen av dessa systematiska beteenden sker genom ett slags kollektivt lärande som genomsyrar vardagen. När vi till exempel skall inta ett mål mat följer vårt sätt att handla och uttrycka oss en bestämd form (jfr Ehn & Löfgren 2001).

Formen för vårt beteende styrs av miljön och vår tidigare erfarenhet till denna och de föreställningar vi bär med oss kring vilket beteende som är lämpligt. Därav håller vi oss inte till samma slags beteende i köket hemma som på snabbmatsresturangen, i hotellbaren eller lunchrummet på arbetsplatsen. Ultuna studentkårs luncher har sin egen kultur som gestaltas av dess besökare.

⁶ Kårkansliet är ett administrativt utskott som bland annat bemannar receptionen i kårhuset under lunchtid och hanterar frågor om inskrivning och skuldfrihetsansökan.

De första lunchbesökarna har börjat anlända för att värma sin mat i mikrovågsugnarna som står uppradade i en hylla. Med något besvärade uttryck försöker de lyckas med konststycket att programmera ugnarna samtidigt som de håller i sina väskor, vattenflaskor och pappersbuntar. Jag släntrar över till kanslidelen och ser på vägen hur entrédörren öppnas gång på gång då studenter kliver in över tröskeln. Några kommer ensamma, andra i par eller grupp. När jag vandrar tillbaka ut i den mer öppna delen av kårhuset där lunchande studenter nu sitter utspridda kring borden eller bildar en lång, bred kö till mikrovågsugnarna. Ljudnivån har stigit och människornas röster blandas med skrapet av stolar, bestick som skrapar mot bordskivor och ugnarnas plingade och surr.

(Direkt observation av lunch på kåren)

Hur står man i kö? Frågan låter kanske lite märklig men liksom olika matplatser kräver särskilt uppförande har kösystem sina egna uppsättningar av kulturella regler. I kårhuset tillåts kön vara bred och informell, men den kräver personligt engagemang. Man måste fysiskt befinna sig i kön för att behålla sin plats. För studenterna som dagligen besöker matsalen är detta en självklarhet, men för studenter som inte håller samma rutin sker en kort inskolning i ”hur man står i kö”. Exemplet visar hur man socialiseras in i ett beteende i en vardagssituation och hur besökare till kårhuset väljer att organisera sig. Genom sitt deltagande i kön projicerar man medvetet eller omedvetet en bild av sin förståelse av situationen. Felsteg, som att lämna sin matlåda för att låta den ”hålla” ens plats tillrättavisas antingen genom förklaringar eller att man genom en förlorad köplats lär sig sitt misstag (jfr Goffman 2004: 182ff). Kön ger en ingång till lunchen som är mer än ett tillfälle för att fylla sin mage. Lunchen är en tidpunkt där man kan mötas över kategoriergränser som annars håller studenterna ifrån varandra som årskurs och studieinriktning.

Olika maträtter sprider sin doft som blandas med lukten av parfym, schampo och kaffe. Det smäller i toalettdörrar och besökarna ropar tillvarandra i det stigande larmet. När man fått sin mat värmd söker man upp en plats. Till en början fylls salen med viss kräsenhet. Man ser till att hålla avstånd mellan sin plats och de som man inte är särskilt väl bekant med.

I takt med att rummet fylls trängs grupperingarna ihop och snart är det bara ett fåtal platser som lämnats tomma. Stämningen är gemytlig, man pratar, kramas och skämtar. När jag sätter mig ned kan jag höra hur samtalen vandrar från dagens matlåda till den gånga helgens upptåg eller den kommande helgens fest.

(Direkt observation av lunch på kåren)

Atmosfären andas av den febrila, nästan kaosartade, aktivitet som uppstår då fritid kläms in mellan två perioder av arbete. Lunchen blir en tillfällig oas där man kan prata om saker som händer i livet. Ingen annan tidpunkt i vardagen fyller kårlokalen med så mycket mänsklig aktivitet som under den dryga timmen mellan tolv och ett. Besökarna som i mångt och mycket kommer för att ta del av det rymliga lunchrummet tydliggör även olika roller som figurerar i kårens vardag. Följande tre scener utspelar sig i kårhuset, den första innan klockan slagit tolv, de andra två längre in på lunchen.

Klockan är kvart i och jag vänder mig nyfiket mot en lite grupp människor som sitter tillsammans utanför Kommisionären, kårkiosken, vid ett liknade bord som mig. De tycks ha något slags informellt möte, samtidigt som de då och då vänder sig mot dörren för att se om lokalen får något tillskott...

(Direkt observation av lunch på kåren)

... De som tidigare hållit möte börjar bli lite besvärade i den stora folkmassan och söker sig in till ett stort mötesrum som står tomt intill matsalen. När de stänger dörren om sig kan man genom fönstren se hur mötet formaliseras, man börjar plocka fram papper och den avslappnade stämningen som råder i matsalen byts ut mot en mer alert.

(Direkt observation av lunch på kåren)

... Trots den väldiga aktiviteten utanför kansliet är rummet innanför de nu vidöppna dörrarna mer stillsamt. Endast ett fåtal tillskott i form av lunchgäster har dykt upp och i några av kontorsrummen sitter nu kårfunktionärer och knappar stressigt på sina datorer. Jag slår mig ned en av fåtöljerna och hamnar i en diskussion om certifiering av livsmedel mellan två funktionärer. Här är ljudet från matsalen dämpat när en man kommer in med jäktade kliv för att sedan se sig lite vilset omkring. Hans närvaro drar till sig blickar från dem som sitter inne i kansliet då han trevande frågar "Jobbar ni här eller?" När han får ett jakande svar

förklarar han att mikrovågsugnarna har slutat fungera. En funktionär från kårlokalsnämnden⁷ suckar lite och följer med mannen ut genom dörren för att lösa problemet.

(Direkt observation av lunch på kåren)

Genom att byta rum kan människorna byta ut sina roller. Det är alltså tydligt att en persons roll inte enbart bestäms av den egna gestaltningen utan att den i viss mån styrs av sceneriet. Framträdandets inramning, dess miljö, rekvisita och sceneri beskrivs av Erving Goffman (2004:29) som *the setting*. Inramningen påverkar i vilken mån man kan ikläda sig en tänkt roll. Lunchgästen blir mötesdeltagare genom att ta avstånd från den röriga matsalen och placera sig i en formellare lokal. Den loja inställningen och informella hållningen försvinner när larmet från matsalen stängs ute och man presenteras med ett protokoll. I matsalen kan inte mötesdeltagaren få samma utrymme utan måste lämna plats åt lunchgästen.

På samma sätt som man aktivt kan byta roll kan man även genom att inställa sig på i ett visst rum i kårhuset tilldelas en roll. Bakom kanslidelens glasruta går man, för den som kommer utifrån, under titeln funktionär. Man är genom sin tillvaro i kontorslandskapet en aktiv kårarbetare, även om alla besökare till kårhuset äger tillträde till it-torget och soffgrupperna som utgör den centrala delen av utrymmet som ligger bakom receptionen. Den ena rollen, funktionären, blir inte tydlig förrän den konfronteras med den andra rollen, besökaren. För oerfarne besökare är alla som befinner sig på en viss plats funktionärer.

⁷ Ett utskott som förvaltar och tar hand om kårlokalen. Ett slags vaktmästeri som ansvar för drift, underhåll och uthyrningar m.m.

Det skumt upplysta rummet domineras av den krökta bardisken och dess tre stora, välfyllda och mullrande kylar. Slitna mörka bordskivor, brunt trägolv som slipats av tusentals skor vilar under skenet av de dämpade lamporna i takkronorna. Mellan bord och stolar rör sig besökarna, vissa med ett glas i handen, andra bärandes på en tallrik mat och några få är tomhänta då den banar sig fram till en lämplig sittplats. En del av dem väljer att stå och hänga vid bardisken, samtalandes med varandra och med personalen som vandrar runt bakom diskens lackerade yta. Även om lokalen är rymlig är det bara ett trettiotal besökare och deras röster göms under sing and songwriter popmusiken som strömmar ut genom högtalarna vid rummets kortsida. Det doftar pub, en lukt som består av de sammanvävda odörerna från öl, människor och matos. Vid ett bord sitter några och småpratar med varandra i enkla vardagskläder, vid ett annat sitter en grupp kvinnor som ser mer uppklädda ut och deras ansikten är omsorgsfullt målade. Det visar sig att de tänker bege sig ut på någon av stans studentnationer som har anordnat nattklubb. Stämningen är lugn och avslappnad om än lite återhållsam, imorgon väntar ännu en studiedag.

(Direkt observation av pubkväll på kåren)

I det förra kapitlet mötte vi studentkårens ritualer som var utrymmen för lek och inläring, rika på symboler. Under vardagens nötande lunk förvandlas ritualen till rutin och förlorar sin glans och särskildhet (jfr Bäck-Wiklund 2007). När man behärskar sin tillvaro och de intrycksfulla nyheterna nöts in vardagslivet blir de en del av det rutinstyrda livet. Att behärska sin tillvaro skapar utrymme för kunna delta mer aktivt i den (jfr Ehn & Löfgren 2007:107 ff). Socialiseringen in i en organisations kultur skapar möjligheter för deltagande. Den kåraktive medlemmen känner till att det om onsdagarna är pub, att den kan ha ett visst tema och vad man får betala för en storstark. Genom deltagande och återupprepning blir ritual till rutin och vardagen som ultunesare allt mer självklar.

Organisationens ansikte

Aulan är full av studenter som just påbörjat sin utbildning. Framme vid podiet står en kvinna som skulle kunna vara i deras egen ålder och talar. Hon har just presenterat sig som kårens ordförande och bär salens blickar på sig då hon berättar om kårens verksamhet samtidigt som hon välkomnar de nya studenterna.

(Retrospektiv observation från välkomsttal vid höstterminsstart)

Framme vid scenen står ett av kårens ansikten. Den mångfasetterade organisationen kan vid ett tillfälle gestaltas av en enda individ. När ledamöter från studieråden sitter med på möten med universitetet ger de kropp åt studentkåren. På samma sätt blir en kårfunktionärs uttalande i en tidskrift ord som kopplas till och därmed blir representativa för studentkåren. Organisationer som rör sig i det offentliga rummet har ofta löst detta med att försöka kontrollera vem det är som gör uttalanden. Vid ceremonier och middagar, eller vid intervjuer av lokaltidningen fylls oftast denna roll av kårstyrelsens ordförande. Genom möten med en omgivning som står utanför studentkåren uppkommer behovet av att visa upp en front. Varje organisation är mån om att kontrollera det intryck man skapar, och därför är man noga med att skilja mellan det som äger rum ”bakom scenen” och det som sker inför den publik man vill vina över på sin sida (Goffman 2004:97 ff).

”Raka led, Småttingar!” Mannen i de spegelglasade solglasögonen står uppställd framför de nyanlända studenterna som försöker ordna sig i två raka kolonner bakom en uppsträckt skylt. Hans röst är tillgjord och barsk och han försöker få ansiktet uttryckslöst i det att han går längs med leden för att kontrollera ”småttingarnas” klädsel. Plötsligt säger någon i ledet något så att den solglasögonprydda mannen börjar skratta, ett faktum han fruktlöst försöker dölja med handen samtidigt som han vänder sig om.

(Retrospektiv observation från Revelj under Småttingveckorna)

Genom tal, kroppsspråk och materiella byggstenar formas en fasad kring det man vill förmedla (Goffman 2004:28). Den ordnade och sobra studentorganisationen möter universitetet i fakultetsnämndens möten. Den upptågsrika och studentikosa kåren visas upp under småttingveckorna och den traditionstygda institutionen möter vi under högtidstunder och middagar.

Det är en varm onsdagseftermiddag i början av maj och solen värmer hustaken över campus Ultuna. Marken är bar och här och var kan man skymta rester från valborgshelgens intensiva firande som man ännu inte har röjt undan. Längs den långa kullerstenstrappan som förbinder vägen till kårhuset med Ultunas undervisningshus och bibliotek löper en sporadisk ström människor. Många av dem bär något. Pappersark, kakor, verktyg och termosar fraktas från kårhuset och upp till bibliotekets och undervisningshusets gemensamma entré. Jag följer med flödet och kliver in genom glasdörren. Innanför dörrarna i den stora foajén som domineras av en väldig betongtrappa står bord uppställda. Ett kantar ytterväggen av glas och mitt emot det står ytterligare ett par bord. Mellanrummet mellan borden bildar en bred passage som tillåter förbipasserande att ta sig vidare in i undervisningshuset. Istället för att följa den vägen går jag åt motsatt håll och öppnar dörren till biblioteksdelen av den stora huskroppen. Om aktiviteten var något mild i foajén är tempot här högre. Några kårfunktionärer håller på att duka fram papper, godisskålar, kakor och olika föremål som jag identifierar som utskottsattribut på bord som de ställt upp på arbetsytan utanför biblioteket. De arbetar under samtal och pratet handlar både om vardagsbestyr och den kommande uppgiften: att hålla kårmässa...

(Observation av kårmässan)

Kårmässan blir ett tillfälle för utskotten att visa upp sig. Man vill genom att visa upp den egna verksamheten utanför kårhusets väggar locka till sig potentiella funktionärer och medlemmar. Eftersom kårens verksamhet bygger på ideellt arbete och har som syfte att vara en organisation för och av studenter är nyrekrytering essentiell. Genom kårmässan visar man inte bara den för tillfället egna verksamheten utan också en enhet, en gemenskap. Framträdandet blir en gemensam insats, där beroendet av varandra fogar samman deltagarna till en tydlig enhet (Goffman 2004:95).

I andra änden av det stora rummet, vars mitt upptas av en bred ståltrappa, sitter några studenter och arbetar vid datorer. Då och då ser de upp för att följa kårfunktionärerna med blicken. Deras lugna arbete står i kontrast mot den mer röriga folkhopen runt borden. Jag slår mig ned i en fåtölj en bit bort från bordsgrupperna och lägger av mig mina väskor och jacka. Strömmen av människor tilltar och snart täcks mässborden av dukar, godisskålar, lappar eller skyltar med utskottens namn och bakverk. Ett av borden är dukat som ett middagsbord för en trerätters sittning och ett annat bär upp hammare, mejslar och legobitar.

Jag har börjat vandra runt i salen, pratar lite med de funktionärer jag känner, smakar på kakorna och läser på lapparna som är framlagda. Några av dem vill att jag skall engagera mig i deras utskott, med en viss skämtsam underton. Ut genom dörren till den stora foajén där kårstyrelsen har ställt upp bord. Deras bordskiva fylls inte bara med information om styrelsen arbete utan broschyrer och booklets med information om hela kårens arbete. Vid ena kanten av bordet står en kaffetermos, mjölkpaket och koppar, vid andra ändan ligger ett nästintill tomt pappersark med texten "Vill du engagera dig i kåren?" ...
(Direkt observation av kårmassan)

Mässan har nu pågått i fyrtio minuter och jag räknar lite förstrött borden som jag tycker vara en aning få i förhållande till de utskott jag känner till. Efter att ha förhört mig om det hos en funktionär ser jag bland annat att många av studieråden inte finns representerade bland borden. När jag undrar över var det är så får jag svaret att man inte riktigt vet, men att de kanske inte hade tid att närvara.
(Direkt observation av kårmassan)

Hur visualiserar man en syssla utan att faktiskt utöva den? På kårmassan gör man det med ett symbolspråk där olika föremål får representera ett verksamhetsområde. Det dukade middagsbordet är kopplat till klubbmästeriet⁸ medan FiQ⁹ tillhandahåller kakor och kårlokalsnämnden presenterar sig med legobitar och verktyg. De olika attributens betydelse är självklara för de människor som arbetar med dem. Detta garanterar dock inte att deras betydelse är lika uppenbara för en icke-initierad. I många fall kräver symbolen, såsom sånganförens horn¹⁰ att publiken är införstådd med föremålets funktion. Har man ingen relation till föremålet försvinner dess funktion som reklampelare och det blir istället en symbol för det interna i en främmande sammanslutning.

Med denna typ av gestaltning blir det svårare för vissa att visa upp sitt utskott. Studierådets verktyg är röster, papper och penna, deras produkt är den utförda studiebevakningen. Men sådant blir inte synligt i den papperstäta miljön. Ett av studieråden har valt att istället sätta upp en skylt där en text frågar om de förbipasserande också har känt för att tända eld på

⁸ Utskottet som ansvarar för att anordna kårens middagar och sköta kårhusets kök och bar.

⁹ Ordnar med café och fika eftermiddagar på kåren.

¹⁰ Vid middagarna använder sig sånganförens av ett mässingshorn för att åska tystnad innan varje sång. På kårmassan fanns det tillgängligt vid klubbmästeriets bord.

sin kurslitteratur under vissa kurser. Här försöker man knyta an till studenternas studiesituation och deras vilja att påverka sina kurser. Paradoxalt nog tycks inte kårverksamheten kopplas till studiebevakningen, vilket är något som inte syns och inte heller är bärare av samma studentikosa prägel som kårens övriga verksamhet. Oavsett hur man väljer att visualisera kårarbetet tycks det vara svårt att se utanför organisationens egna symbolspråk. En av besökarna och utställarna vid mässan ironiserar över problemet med att attrahera nya medlemmar då han säger: ”*Det är roligt att kårmissan mest besöks av redan kåraktiva*”

Bilden som organisationen visar upp under sina olika framträdanden byggs av handlingar och symboler som har sina bestämda och särskilda betydelser inom organisationskroppen. Det finns alltid en tanke bakom valet av fasad men om den tanken inte är förankrad hos åskådaren kan resultatet av uppvisningen bli oönskat. Genom att lära sig vad olika föremål, ord och förkortningar har för betydelse skapar man också förståelse för ett bildspråk. Denna förståelse formar även en blindhet inför att det man väljer att visa upp inte har samma betydelse för den oinvigda.

Studentkåren tar plats

Under de tidigare kapitlen har vi mött det sociala livet vid Ultuna Studentkår utifrån olika vinklar. Oavsett om det rör sig om en ritual, en administrativ syssla eller en lek, måste utövarna befinna sig någonstans på en fysisk plats. Organisationen kan både knytas till en *bestämd plats*, som kårhuset och *ta plats i anspråk*, som vid kårmissan, middagar, insparksveckorna och den s.k. ökmarschen.

Den bestämda platsen kårhuset är ett gammalt kreaturshus som är uppfört under 1800-talets mitt. Huset har sedan dess blivit omvandlat till en mångfunktionell byggnad som rymmer många av studentkårens aktiviteter. Där finns kontor, matsal, bibliotek, mötesrum, bar, dansgolv och lounge. Huset har på flera ställen tavlor av gamla inspektorer uppsatta. I hyllor, montrar och vitrinskåp står pokaler, lantbruksföremål och till och med en destillator. I detta landskap av äreminnen blandas det gamla med det nya i form av kontorsteknik, fotografier, planscher och bilder över de idag aktiva funktionärerna. Kårhuset med sina inventarier blir en symbol för den fysiska kåren (Ehn & Löfgren 2001:95). När lunchgäster passerar längs grusgången som för dem mot Ultunarestaurangen kan synen av kårhuset verka som en påminnelse av att det faktiskt existerar en

studentkår på Ultuna campus. Kårhuset blir ett ankare för de föreställningar och traditioner som delas av kårmedlemmarna. De olika föremålen som finns här och var i det grå stenhuset ger organisationen historisk anknytning, som kan skapa legitimitet. Genom dessa kan man anse att kårens verksamhet inte enbart legitimeras av att man representerar en stor grupp av SLUs studenter, utan även genom att man har en historisk rätt till att göra detta. Studentkåren uppstår inte när studenterna kommer samman för att diskutera gemensamma frågor, utan den finns där, hela tiden genom att ta plats på campus.

Med hjälp av platsen och tingen kan studenterna lära sig något om kårens sysslor. Föremålen signalerar både om nutida och dåtida ämnesområden. Vi möter festen och upptågen i middagsaffischer och fotografier på klubbmästeriets dörrar. Pokaler och idrottstroféer vittnar om god laganda och sportsgemenskap. Agrara verktyg, affischer på traktorer, böcker och cylinderhattar signalerar att organisationen både har en stark agrar och akademisk anknytning. Överallt syns reklam från sponsorer, även dessa med kopplingar till lantbruket. Föremålen talar om för besökaren och medlemmarna vad kåren är uppbyggt kring, vilka idéer eller föreställningar man vill visa upp.

Den fysiska platsen kan även expandera och flytta sig över stora områden. Under flera av de aktiviteter som beskrivits ovan lämnar man kårhuset bakom sig vid genomförandet, men det kan ändå sägas att det är Ultuna Studentkår som är utövaren. Platsen förlängs genom att man smyckar områden med ultunesiska symboler eller genom att ultunesarna själva bär med sig de gemensamma föreställningar om hur de som grupp skall visa upp sig. En plats som är främmande, eller som inte kan sägas tillhöra studentkårens tänkta territorium påverkar det framträdande som deltagarna ger vid en aktivitet. Vid sportsammanhang eller då kårens upptåg för studenterna in till Uppsala stad gör den främmande platsen det viktigare att definiera sin gemenskap genom ett ultunesiskt beteende (jfr Goffman 2004:77). Med hjälp av detta beteende kan man omvandla det offentliga rummet till den egna platsen, såsom de marscherande rekryterna förvandlar en offentlig gräsplan till en rituell plats.

Platser och föremål, bestämda och bekanta såväl som obestämda eller främmande, hjälper till att definiera hur identitet skall formas. Med hjälp av platsen kan man göra anspråk på att vara både historisk och aktuell.

Slutord

Organisationer bär genom sina medlemmar på mängder av föreställningar och kulturella yttringar som samlat kan ses som en identitet. Genom medlemskap och framförallt *aktivt deltagande* i de aktiviteter som Ultuna Studentkår håller sig med får man tillträde till och bidrar till att förvalta organisationens kultur. Deltagare i fester och vardagsliv, ritual och rutiner genomgår en identifiering som tjänar till att skilja dem från omvärlden. Som nybliven organisationsmedlem lär man sig koder och symbolspråk genom att ta del av de sociala interaktionerna inom organisationen.

Medlemmarna bidrar gemensamt till att måla upp den fasad och front som omvärlden, eller publiken möter varje gång organisationen gör ett framträdande. I samband med detta skapas även en uppfattning kring den egna rollen i framträdandet. Jag har försökt att visa hur denna mångfasetterade process påverkar Ultunastudenternas väg in i rollen som akademiker. En roll som sedan kommer följa dem genom resten av deras yrkesliv.

Källor & Litteratur

Bäck-Wiklund, Margareta 2007: Fenomenologi: Livsvärld och vardagskunskap I Månson, Per (red): *Moderna Samhällsteorier* Stockholm: Nordsteds akademiska förlag

Ehn, Billy & Löfgren, Orvar 2001. *Kulturanalyser. 2.*, [omarb.] uppl. Malmö: Gleerup

Ehn, Billy & Löfgren, Orvar 2007. *När ingenting särskilt händer: nya kulturanalyser.* Eslöv: B. Östlings bokförlag Symposion

Frykman, Jonas 1995: The Informalization of National Identity. *Ethnologia Europaea.* Vol. 25.

Geertz, Clifford 2000 (1973): *The Interpretation of cultures* New York: Basic Books

Goffman, Erving 1959 (2004). *Jaget och maskerna: en studie i vardagslivets dramatik.* 4. uppl. Stockholm: Norstedts akademiska förlag

Klein, Barbro 1995: Inledning I Klein Barbro (red) *Gatan är vår!* Stockholm: Carlsson Bokförlag

Turner, Victor 1988 (1987) *The Antropology of preformance* New York: PAJ Publications

Öhlander, Magnus 1999: Deltagande Observation I Kaijser, Lars & Öhlander, Magnus (red): *Etnologiskt Fältarbete* Lund: Studentlitteratur

